

7.8

VRTEC

LETNIK 67

UREDIL
JESENOVEC FRANCÈ

78138

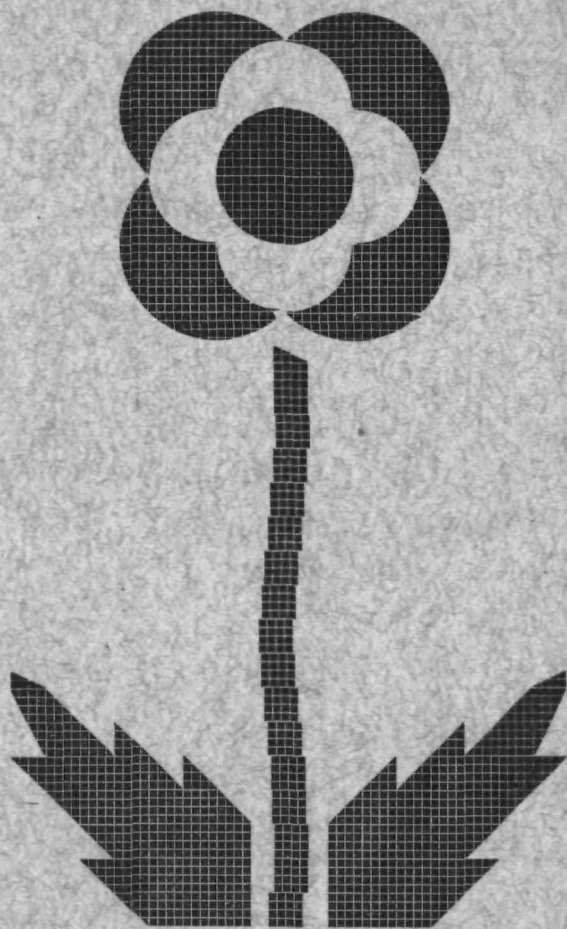
V LJUBLJANI 1936/37

IZDALA IN TISKALA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

KAZALO

	Stran		Stran
PESMI		<i>Vopk Joža: Mamica — smrt</i>	46
<i>Breitenebner Zofie: Srečno dete</i>	115	<i>Neroda Smuk</i>	85
<i>Dular Jože: Martinkova gos</i>	57	<i>Pomladni večer</i>	113
Sveti večer	49	PRIPOVEDNI SPISI	
Ciganček	89	<i>Dular Jože: Strahovi</i>	9
Janezov zob	158	Ciganček Čenko in njegov zadnji sveti večer	56
<i>Horvat France: Nebo so pretkale</i>	17	<i>Ā. J.: Mala kovačeva hčerka (prevod)</i>	62
Ta sosedov Tonček	43	Čudna jagnjeta (prevod)	86
Danes zjutraj rano	95	Kako je Jožek »Boga strašil«	102
Na visokem boru	155	<i>Kunčič Mirko: Ančka in njeni pirhi</i>	107
<i>Kolman Emanuel: Zaspanček</i>	119	<i>Loprenčič Joža: Tonca iz lonca 2, 18, 34, 50, 82, 98, 114, 150,</i>	146
Noč nad poljem	145	<i>Oroslava Ina: Kako je postala miška bela</i>	75
Slepa deklica	155	<i>Stnriša Gustav: Lenčkin božič</i>	72
<i>Kunrič Mirko: Tatič Pridanič</i>	25	Brezsrčna graščakova hči	120
Zlate ptičke	129	Zlata minica	150
<i>Kunstelj France: Koledniška</i>	68	<i>Schumann V.: Šest študentov (prost prevod)</i>	154
Pomladna	101	<i>Vopk Joža: Kako so Zaplankarji ko- nja kupili</i>	53
Ptička	110	Butare, pomaranče in suhe hruške	105
Uboga grba	119	DRAMATSKI SPISI	
Večer v maju	129	<i>Vopk Joža: Bolna mamica goduje (v dveh slikah)</i>	152
Navsezgodaj	145	<i>Vipko Lovšin: Gozdarjevi otroci (eno- dejanka)</i>	63
<i>Ločniškar France: Materi</i>	97	POUČNI SPISI	
<i>Pirnat Viktor: Narobe svet</i>	11	<i>Sicherl Janko: Olimpijada 1936</i>	12,
Tamkaj v Gorjancih	45	27, 44, 69, 94, 109, 123, 140, ...	156
Dekliški pozdrav	53	SLOVSTVO	
<i>Podobnikar Ivan: Pomladna pesem</i>	97	14, 30, 46, 75, 126, 142, ...	158
Velikonočna	104	ZANIMIVOSTI	
Velikonočne želje sirote	108	15, 30, 46, 75, 95, 110, 126, 142, ...	157
Bolest	119	ZA DOBRO VOLJO	
<i>Strniša Gustav: Petelina</i>	11	16, 31, 47, 78, 111, 127, ...	159
November	57	UGANKE, REŠITVE IN DRUGO	
Sveta noč	56	16, 32, 48, 79, 96, 112, 127, 143, ...	159
Legenda	60		
Slap	81		
Vest	89		
Ogenj	155		
Trn	150		
<i>Svjatoslav: Nocoj pa gremo v Betle- hem</i>	49		
<i>Šinkovec Avgust: Kimavec</i>	1		
Listopad	53		
Pot k polnočnici	60		
Mati	122		
<i>Vane Betkin: Jesen v gozdu</i>	17		
Noč v tujini	26		
Vsi sveti	53		
Zgubljeni sin toži	81		
<i>Vanin: Otroci se igrajo</i>	1		
Slikar	5		

plačana v gotovini

1936-1937 • LETNIK 67

VRTEC

Vsebina 1. št.: A. Šinkovec, Kimavec — Vanin, Otroci se igrajo — Joža Lovrenčič, Tonca iz lonca — Vanin, Slikar — V. Winkler, O pozabljeni lestvi in zlatih cekinih — Jože Dular, Strahovi — Pirnat V., Narobe svet — Gustav Strniša, Petelina — Janko Sicherl, Olimpijada 1936 — Slostvo — Zanimivosti — Za dobro voljo — Uganke, rešitve in drugo — Urednikova beseda.

Vesti iz uprave in uredništva.

Uprava Vrtea priporoča zavodom in knjižnicam Vrtec 1935/36, vezan Din 20.—.

Od prejšnjih letnikov imamo še tele vezane izvode:

Vrtec 1934/35	Din 20.—	
„ 1933/34	„ 20.—	(z Angelčkom)
„ 1932/33	„ 20.—	„
„ 1931/32	„ 20.—	„
„ 1930/31	„ 20.—	„
„ 1929/30	„ 20.—	„
„ 1928/29	„ 20.—	„
„ 1927/28	„ 20.—	„
„ 1926/27	„ 20.—	„
„ 1925/26	„ 20.—	„
„ 1922	„ 20.—	„

V Jugoslovanski knjigarni se po knjigotržni ceni dobi:

Vrtec 1910, 1911, 1913—1917, 1921—1935.

Uprava Vrtea, Ljubljana,
Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman).

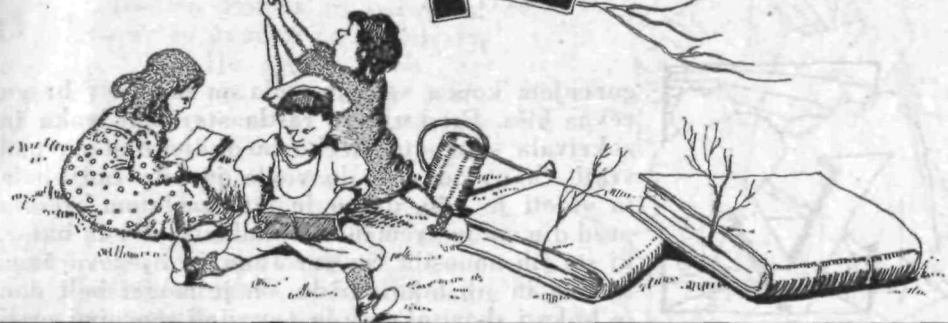
Uredništvo sporoča, da sprejema dopise, slike, uganke, rešitve ugank in drugo do 25. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. Prosimo čim številnejših prispevkov vseh vrst, da bo list tem pestrejši in zadovoljivejši, da bo list dobil tem več naročnikov in prijateljev. Stare naročnike prosimo, da ostanejo listu zvesti, pridobe še novih in pravočasno poravnajo naročnino, ki tudi še za lanski letnik ni vsa plačana.

Vrtec izhaja 15. dan v mesecu in stane za vse leto Din 15.—. Izdaja ga Konzorcij Vrtea. Urejuje ga in oblastem odgovarja Jesenovec France, profesor v Ljubljani. Vodovodna c. 24. — Uprava Vrtea v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč).

VRTEC

ŠTEV. 1

1936/37

LETNIK 67

Adolf Šinkovec:

Kimavec.

Plevice v repi niso še končale pletev,
ko že lagodno vozim gnoj za zimsko setev.
In mati v vrtu rdeča jabolka pobira,
po ajdi dozoreli se s skrbjo ozira.

Dozôri srečno nam, deviška ajdica,
da kruha bo dovolj in žgancev polna skleda,
da zrasla nam bo deca srečnega pogleda,
med njimi kakor jelka moja Majdica.

In orjem, orjem kot globoko lemež more,
pred mano rjava zemlja se drobi, sesiplje,
konjiči prhajo in trudna trta škriplje
in južni veter že prinaša dež čez gore.

Samota ko težak pod sivim nebom vzdih,
z meglo drevesa gola v rebri šepetajo,
je žalost legla na pobočja pusta, tiha,
že brin črni in koze v bregu meketajo.

Vanin:

Otroci se igrajo.

Rompompom —
zdaj gremo,
štirje smo,
puške, sablje nosimo.

Zdaj gremo —
iščemo
kogarkoli
naokoli.

Rompompom —
hitimo,
da ne zamudimo,
koga da ulovimo!

Joža Lovrenčič:

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

Prvi del.

1.

gorenjem koncu vasi je stala na samem v bregu revna hiša. Pred njo je rastla stara medenka in zakrivala slamnato streho in okajeno steno nad vrati. Stena od vrat do vogla je bila bolj bela in videti je bilo, da jo je leto za letom branila pred dimom in vremenom skladanica drv in butar, ki sta jih nanosila čevljar Tona in njegova žena Polona in jih tako zložila, da je mogel beli dan še kukati skozi okence in s svojimi sončnimi prsti stikati po izbi. Videl je, da je Polona skrbna, da tla lepó vsak dan pomete, da obriše podobe svetnikov, ki so visele druga poleg druge okoli po stenah, da je postelja lepo pospravljena, da je posoda v skledniku čista in po velikosti razvrščena, da so v žličniku le tri lesene žlice, od katerih ena vedno počiva, videl je peč in mizo, a za njima leto in dan samo Tona in Polono in se mu je kar čudno zdelo, da sta tako sama. Videl je tudi čevljarški stol na treh nogah, pred njim mizico s kladivi in žebliji vseh vrst, s čevljarско smolo in dreto, s šili in kopiti, z ukrivljenim nožem in kneftro, na klopi ob steni pa dišeče usnje in nove in popravljene čevlje in še take, ki so čakali, kdaj se jih Tona usmili in jih vzame v roke, da bi bili spet dobri in lepi in bi mogli v svet. Tona je rezal in šival in bil in tolkel in požvižgaval, kakor bi bil najsrečnejši človek na svetu.

Pa ni bil.

Tudi Polona ni bila.

Delala sta se, da sta srečna in zadovoljna, a ko sta bila vsak pri svojem poslu in se pogovarjala s svojimi mislimi, sta si priznala, da v hiši le ni prave sreče.

Da bi zaupala drug drugemu, kaj ju teži in žalosti? Nista si upala, zakaj drug drugega nista hotela žaliti.

Tako je bil sredi posta, ko se je že zunaj budila pomlad in so se popki na medenki napihovali, Tona v izbi in motal predivo, ki ga je potem vrgel čez leseno kljuko in vlekel s smolo po njem, da si napravi dreto.

»Prazniki se bližajo in dela se je nabralo, da ne vem, če ga bom zmožel. Sam, vse sam!«

Polona, ki je zunaj v kuhinji imela opravka pri ognjišču, je slišala moževe besede in je zavzdihnila.

»Bog nama pomagaj!« je rekla, da jo je tudi on slišal, potem pa mislila na petnajst let, ki so minila drugo za drugim, kakor bi pogledal, čeprav je bilo vsako daljše, ker je z vsakim rastle hrepenenje po pravi sreči, katere pa ni in ni bilo in sta se potem vdala in je nista več čakala.

Tona ni nič odgovoril in tudi Polona je molčala, dokler ni odšla pred hišo, kjer je vzela pod oknom butaro, da jo odnese k ognjišču. Postala je pod oknom, pogledala v izbo in zaklicala možu, da gredo drva h koncu. Preden ji je mogel kaj odgovoriti, se je obrnila.

»Ali je Tona doma?« jo je vprašala že tam doli s klanca od daleč bogata gruntarica, ki se je je držal štiriletni sinek za krilo.

»Doma, doma!« je glasno povedala Polona in počakala, da se je gruntarica približala.

»Čevlje greva merit. Za praznike ga vzame oče prvič s seboj v cerkev, pa mora biti obut, kakor se spodobi!« je pojasnila svoj prihod.

Polona je pobožala malega in vsi trije so stopili v zakajeno kuhinjo, kjer je Polona odložila butaro, potaknila, nato pa stopila z njima v izbo k možu.

»Kaj bo novega?« je vprašal Tona, ko je vstopila gruntarica z otrokom, ki je radovedno gledal moža, ki zna delati čevlje, in vse njegovo orodje, kakršnega še ni videl.

»Temule pomeriš čevlje in do praznikov mu jih naredi. Saj jih boš?«

»Hm, hm, ne vem, kako bo. Poglej, kaj me še vse čaka!« je dejal Tona in pokazal po čevljih, ki so čakali popravila.

Mali je razumel, da se mož brani in da ni navdušen za njegove čevlje, katere so mu obljubili doma in je že sanjal o njih, kako so bili lepi in kako je šel z njimi v cerkev. Pritisnil se je k materi, skrnil obraz v njeno krilo in se spustil v tak jok, da ga je morala tolažiti in se je še Polona zavzela za njegove čevlje.

»Boš pa drugo odložil, kar ni za praznike! Poglej, ali se ti ne smili nedolžni otrok, ko mu tako nepremišljeno kvariš prvo veselje!«

Tona se je mūzal.

»No, no,« je dejal malemu, »saj nisem rekel, da ti jih ne napravim. Nič ne jokaj, kar lepo sedi tja le na klop, pa pogledamo, kako velike noge imaš!«

Kakor bi odrezal, je mali utihnil, si z rokavom obrisal oči, pogledal moža in še mater in Polono, ko da bi prav ne verjel čevljarjevi prijaznosti.

Mati ga je prijela, da bi ga posadila na klop.

»Ne, ne!« je ugovarjal in se ji izvil ter sam splezal na mesto, kamor mu je pokazal Tona.

Vsi trije so se zasmjali.

»Tako, tako! Seve, saj je fantek že velik in bi splezal tudi na peč, če bi bilo treba, kaj da ne bi na klop, ki je tako nizka!« je Tona pohvalil malega, kar mu je dalo novega poguma.

»Tudi na hlusko!« je možko potrdil Tonovo pohvalo.

Spomnil se je, kako so starejši bratci in drugi dečki plezali na čevljarjevo medenko, ko je bila poleti polna in ni bilo nikogar doma, o čemer so pričala zaprta vrata.

»Potem bi pa pela šiba!« mu je požugala mati, ki je vedela, kako je bila Polona huda, ako je naletela na paglavce, ki bi ji radi obrali medenko.

»Da, na hruško pa ne smeš nikdar, če hočeš, da bova prijatelja. Kadar bodo zrele, pridi, dobiš jih poln klobuk, trgati ali klatiti jih pa ne!« je tudi Polona povedala svoje, kakor bi mali res bil že tak junak, da ne bi bila medenka pred njim varna.

Mali ni več črhnil. Nemara bi še kaj modrega povedal, a Tona se mu je približal z drobno vrvco, ga prijel za nogo in mu jo začel meriti. Od palca do pete je vzela z vrvco mero in napravil vozec.

»Vidiš, tako dolgo nogo že imaš!« mu je rekel, potem pa mu je šel z vrvco okoli členka in še okoli stopala, da ga je zažgačkalo, ko se ga je dotikal s prsti, in ga je zato brcnil.

»Lejte, lejte, kako je občutljiv in hud!« se je smejal Tona in ga še nalašč požgačkal, da je skočil s klopi in se zagnal proti peči ter splezal nanjo. Pokazati je pač hotel, da res more na peč, kakor je povedal, in še, da se umakne in ga ne bi mogel čevljar več žgačkati. Ko je pa videl, da njegovo junaštvo ni zbudilo nikakega zanimanja in da se čevljar ne zmeni več zanj, je užaljen splezal s peči in začel vleči mater za krilo, kar naj bi pomenilo, da bi šla domov.

»Blagor vama, da nimata takegale drobiža, ki človeku ne dá miru ne podnevi ne ponoči! Človek jih je sit že do grla. Vidva imata lepo mir in živita kakor dva ptička, ko ne vesta, kaj je skrb, ki jo delajo otroci. Zdaj čevlji, zdaj obleka, zdaj daj to zdaj ono in če pride zraven še bolezen, človek kar ne ve, kje se ga drži glava!« je menila gruntarica, ko ji mali le ni dal miru in se je morala vdati.

»O, da bi le dal nama Bog tako skrb, oba bi bila vesela!« je odvrnila Polona gruntarici, ko je stopila z njo do vežnih vrat.

Tona je pohrknil in ko je gledal skozi okno in videl, kako mali teče pred gruntarico, je zamišljeno pokimal in dal v srcu prav ženi, ki je povedala s svojim odgovorom tudi njegovo željo ...

(Dalje.)

Vanin:

Slikar.

*Večkrat Milček barva in riše
cerkvice, hribčke in hiše.*

*Pri tem hvali se: »Naj ne misli nikar
nikdo, da nisem dober slikar!«*

Nekega dne sestri Bredici pravi:

»Slikal te bom, tu sem se postavi!«

*Vzame svinčnik, barve, skodelico vode, papir
in z delom prične: »Zdaj, sestrice, mir!«*

Bredica potrpežljivo stoji,

Milček slika in se pri tem drži

*resno in modro... Pozneje že jezno in na jok:
delo nikakor ne gre mu od rok...*

*»Ah, bom na sliki lepa,« je Bredica čakala,
ko je videla jo — je vroče zaplakala.
Slika raztrgana je na koščkov sto,
sestrica se na bratca jezi hudo.*

*Toda še zmerom Milček barva in riše —
to, kar zna: cerkvice, hribčke in hiše.
Ko pa odraste, ko vse večji bo,
prav gotovo naslika tudi Bredico!*

Venceslav Winkler:

O pozabljeni lestvi in zlatih cekinih.

Šel je poljanski pastir za vas, zabredel v polje in stopil v gozd do Vrtače: tam je osupnil. Noge so se mu zašibile, nenadoma se je zrušil na kolena in zastrmel v čudo prečudno: med smrekami je slonela lestev, neznansko je bila lepa in vzpenjala se je čez drevje, rasla daleč navzgor in izginjala nekje v oblakih.

»Nebesa so se odprla!« je zajecljal pastir. Ko je pa videl, da se nič ne zgane, da veje veter kot navadno in da sedajo ptiči brezskrbno na lestev, se je strahoma dvignil in se približal. Nalahko je potipal kline in še bolj zmajal z glavo, pa ga je zaskrbelo, kaj bodo rekli gospod župan. Obrnil se je in jo ucvrl proti vasi, kakor bi kuril za njim.

Poljanci so se razburili, ko so slišali o lestvi; hiteli so v Vrtačo, kričali in nastal je pravi direndaj. Vsakdo je hotel biti prvi, kakor bi se bali, da bo čudovita stvar zdaj zdaj izginila. Pustili so vse in tekli, tekli. Drug drugemu so stopali na noge. Pred vsemi pa je šel pastir, a zadnji je bil policaj z bridko sabljo, kakor je to že navada. Pri Vrtači so se zasopli ustavili in se zagledali nekam v nebo, nato so vsi začeli otipavati lestev. Nekateri so bili prepričani, da če je nebeška, mora biti tudi zlata. Globoko v srcu so že natihoma ugibali, kdaj bi se neopaženi približali in izdrli vsaj tri, štiri zlate kline. Moj Bog, to bi bilo celo premoženje! Toda župan, ki je bil debel, se je le stežka preril skozi vaščane, nataknil je naočnike in ugotovil, da je lestev iz povsem navadnega lesa. Razočaranje se je lotilo ljudi in nekaj jih je takoj odšlo, češ kaj

bi z nebeško lestvijo, če ni zlata. Toda župan je bil učen gospod in je rekel, da se je treba potolažiti. In ljudje so bili poslušni, potolažili so se in čakali.

Zdaj so hoteli ugamiti, kam vodi lestev. No, vsekakor v nebesa. Treba se je bilo prepričati. Župan je iskal človeka, ki bi se napotil navzgor, si vse ogledal in potem prišel pravit, kako je s stvarjo. Pa nihče ni imel časa, nekaterim se je zdelo predaleč, mogoče se ne bi mogli vrniti do večera, ponoči je pa že tako bolje, če je človek pod streho. Drugi so tožili, da so betežni, da ne morejo nikamor več, če bi pa bili zdravi, bi gotovo šli. Nazadnje se je župan ujezil, dal je poklicati pastirja in ga zapodil po lestvi navzgor. Pastir se je kisal, pravil je, da ni prav nič pripravljen in da še kosil ni, a ga niso poslušali, iskali so palice in mu grozili, češ zakaj te pa plačujemo! Počasi je pastir izginil nekje v oblakih in Poljanci z županom vred so postali dobre volje, posedli so pod smreke in se začeli pogovarjati. Da bi lestev vodila naravnost v nebesa, tega niso mogli verjeti, lestev kar ni bila prava, morala bi biti zlata in lepša. Pa kaj bi tudi z nebesi, so si mislili, vsakdo bi ne mogel gor in nič bi ne imeli od tega. Zato so prav modro preudarili, da se pride tod nekam v deveto deželo, kjer je doma bogastvo in sreča. In že so začeli sanjati, kako bi se odpravili tja. V tem se je pa že začel vračati pastir. Skočili so na noge in ga hrepeneče čakali. Bolj in bolj se je bližal in ko je prišel na zemljo, jim je razložil:

»Dolgo sem plezal, prav do vrha se pa nisem upal. Videl sem velika vrata in line, a sem se bal, da bi me ne zapodili, in sem se ustavil in poslušal petje in godbo. Kako pa naj grem v nebesa takole strgan in umazan!«

Ljudje kar niso mogli verjeti bedastemu pastirju, majali so z glavami in mu grozili s pestmi. Pastir je skomignil z rameni in se umaknil, češ verjemite ali pa ne. Župan je pa hotel napraviti red in je ukazal, da morajo prostor okoli lestve ograditi, da ne bi prišli tatovi in je odnesli. Brž so nanosili lesa in napravili ograjo in tudi otrokom so prepovedali, naj se ne igrajo v Vrtači, Bog ve, kaj se vse lahko zgodi.

Vendar se niso mogli popolnoma potolažiti. Iz sosednjih vasi, kamor se je že raznesla novica o čudni lestvi, so prihajali ljudje in si ogledovali ograjo in lestev, kolikor se je je pač lahko videlo. Zdaj je prišlo Poljanecem na misel, da bi se dalo nekaj zaslužiti. Dali so v časnike oglase, da so našli čudežno nebeško lestev, razposlali so slike po vsem širnem svetu, a ni prišlo Bog ve koliko ljudi. Videlo se je, da svet vsej tej stvari ne verjame dosti. No, saj se tudi sami niso dali prepričati, da vodi lestev v nebesa.

*

Prišel je pa na Poljano cigan s harmoniko in iskal prenočišča. V vse hiše je stopil, povsod so ga obljajali in ga zapodili naprej. Tudi župan ga je odklonil, že zaradi tujskega prometa. Kaj pa bodo rekli gospôda, ki pridejo včasih v vas, če se bo med hišami potepal pravi pravcati cigan! Revežu so se skoraj solzile črne oči, no, dan je bil še zadosti lep in se je napotil proti Vrtači. Najprej je legel za ograjo, ker je bil utrujen, nato ga je obšla radovednost, zavezal si je harmoniko na hrbtu in kot divja mačka preplezal ograjo.

»Glej no, tu se bo pa že prišlo na nekake svisli,« si je mislil, ko je ugledal lestev. Nič ni pomišljal, napotil se je naravnost navzgor. Harmonika mu je opletala po hrbtu, smejal se je, vse mu je bilo nekako novo in nepoznano, večer je rastel čez dobrave, doline so tonile v senco, sem in tja so se še bleščale bele ceste in tudi vasi so se še svetile. Lezel je navkreber, da so ga začele že noge boleti, a še vedno ni prišel do konca. Zemlja pod njim je ugašala v nerazločno ravnino, začel se je ozirati po oblakih, a ni našel nič takega, kar bi ga zanimalo. Kmalu se je pa zasvetila nad njim prečudna zarja in bolj in bolj se ji je bližal, dokler ni naposled stopil naravnost vanjo.

Ves se je bleščal od luči in ugledal je široka vrata, ki so peljala v velik prostor kakor kako mesto. Blizu vrat je bilo vse polno lin, iskal je, da bi videl kak obraz, a ni bilo nikogar. Zlezel je prav na stopnice in si mislil:

»Kar tu bom počakal, bo že prišel kdo, sam tako ne vem ne kod ne kam.«

Vzel je harmoniko s hrbta in jo raztegnil. Začudil se je, odkod je dobila tak glas. Nič več ni hreščala kot druge dni, jasno in čisto je pela, zdaj tiho, otožno, zdaj spet veselo, kakor je ni bil vajen doslej. Pesem se je lovila med linami, trepetala pred vrati in odmevala nekam daleč nad oblake. Cigan se je zamislil in povedal v pesmi vse, kar ni doslej pravil nikomur drugemu, o vročih poletjih in belih cestah, o mrzlih zimah, o burji in vetru, o šotorih, kjer prezebajo v deževnih dneh, vse, prav vse.

Pesem je zbudila nekoga v notranjosti in ko se je za trenutek oddahnil in prenehal ter se ozrl k vratom, je ugledal v linah vse polno srčkanih obrazov, ki so ga sočutno opazovali. Odkril se jim je in jih poprosil po svoje:

»Dajte, gospoda žlahtna, košček kruha ciganu lačnemu, otec mi je umrl, tovariše sem izgubil, usmilite se me!«

Koj se je začulo onstran vrat neko prerokanje, vrata so se počasi odprla, siv mož je pogledal skozi nje in nezaupno dejal:

»Pa si prave vere? Daj, pokrižaj se, kakor te je mati učila!«

Cigan se je pokrižal dvakrat in še v tretje in je dobil skledo prežganke, suhih hrušk in dva kosa kruha. Oči so se mu zasvetile, brž je sedel in začel jesti. Angelci so ga gledali iz lin in ugibali, da mora biti strašno lačen, da toliko poje. Ko je pa končal, so ga poprosili, naj jim spet zaigra.

»Zdaj pa žel!« je dejal cigan, si obrisal z rokavom usta in spet prijel harmoniko. Angelci so poslušali in se niti dihali niso upali. Tudi sveti Peter je začel prikimavati s sivo brado, zmeraj bolj se mu je mehčalo strogo lice in naposled je vzel velik rdeč robec in si obrisal solze.

Ko je cigan končal, so ga vprašali za plačilo. Izgovoril si je to, da bi njegova harmonika vedno tako pela kot tu pred vrati, zraven pa še vrečo zlatih cekinov, a takih posebne sorte, ki bi se lahko, kadar bi sam hotel, izpremenili v listje.

»Kaj pa boš s tem?« je vprašal sveti Peter, ki se je bal, da ne bi cigan napravil kake neumnosti.

»Eh, nekaj starih računov moram plačati!« je dejal navihani godec.

Dali so mu vrečo zaželenih cekinov, kaj so pa hoteli, cigan se jim je lepo priklonil in naročil, naj pozdravijo vso njegovo žlahto v nebesih, nato se je vrnil na zemljo. Bilo je že svetlo jutro in komaj je stopil v Vrtači na tla, je izginila lestev, kakor bi jo nekdo potegnil nekam v zrak. Ciganu je bilo za trenutek žal, rad bi šel še kdaj igrat pred nebeška vrata, nato se je spomnil na cekine in se potolažil.

Odšel je na Poljano in spotoma trosil po tleh cekine in vabil ljudi, naj jih pobirajo. Poljanci so mislili, da se mu je zmešalo, toda cekini so bili pravi, pobirali so jih in se topli zanje. Cigan je šel skozi vas in pri vsakem koraku je spustil na tla svetel cekin. Nastal je vrišč, še župan je pozabil,

da je župan, in se je pehal za denarjem, in policaj je odložil sabljo in se prerival v gneči, zakaj vsi Poljanci so bili že od nekdanj nori na denar. Lovili so se za cekini, trgali drug drugemu obleko in se obdelovali s pestmi. Končno je ciganu zmanjkalo denarja, zadovoljno se je ozrl po raztrganih, razmršenih in okrvavljenih ljudeh in jim še razložil, kje je dobil denar.

Nekateri najpožrešnejši so takoj tekli v Vrtačo gledat in so prestrašeni prišli praviti, da ni več nebeške lestve. Druge pa to vse skupaj ni zanimalo, skrili so se v hiše in preštevali cekine. Vsi so jih imeli, gospodarji in hlapci, možje in žene, otroci in starci. Pokladali so jih na kupčke in se veselili njihovega bleska in zvenka. Ves dan so jih gledali in vsakdo je ugibal, koliko jih je neki nabral sosed in mu je bil nevoščljiv. Preden so šli spat, so jih skrili v usnjate mošnjčke, take kakor so jih nosili v starih časih, ko je bilo pri ljudeh še več denarja. Cekine so skrili v mošnjčke, mošnjčke pa v skrinje. Vso noč so sanjali o samih cekinih.

Ko so zjutraj vstali, so šli takoj gledat svoje bogastvo. Toda kako so se prestrašili: cekini so se spremenili v suho listje! Na Poljani je nastalo javkanje, kakor ga ni bilo od stvarjenja sveta. Župan je razbil naočnike, policaj je zlomil sabljo, vsi so pa kleli nič kako.

Na griču pred vasjo je pa igral cigan in srce se mu je smejala...

Dular Jože:

Strahovi.

Stari Tonc je še verjel v strahove. V one, ki hodijo ob kvatrnih petkih skozi dimnik, narahlo potrkaajo po mizi, prevrnejo stol, da se človek zbudi in preplaši. Ko pa prižge luč, izginejo prav tako hitro, kakor so prej prišli. In še v grešne duše je verjel, da stokajo v temnih nočeh po duplih, pa v zaklade, ki jih lahko skoplješ na večer pred pustnim torkom, in na skrivna znamenja, in še na vse ono, česar v resnici ni nikjer na svetu.

Tam pri gozdu je imel majhno bajto, naslonjeno ob breg. Zada je ravnic je bilo nekaj smrek in tam so gnezdile podnevi ptice, ponoči pa strahovi, kakor je šam trdil. Po vasi so se mu smejali. Tonc pa ni veliko dajal na govornice, ki so mu hotele omajati vero v strahove. Če so grešne duše v duplih, morajo biti tudi strahovi in zakladi in škratje. To so mu povedali že njegov stari oče in kar stari oče rekó, to Tonc tudi verjame.

*

Ono zimo je zapadlo prav malo snega. Prvi je že o božiču skopnel, tako toplo je bilo takrat. Pa se je vreme kar nenadoma obrnilo. Nekaj snega se je naletelo z neba, nato pa je pritisnil mraz, da so zamrznili vodnjaki po vasi. Dela ni bilo posebnega, zato so se vsak večer zbirali fantje v krčmi. Tudi stari Tonc je prišel. Kaj naj bi sicer delal doma v premraženih bajti, v katero je skozi razpoke silila burja? V krčmi je prijetneje! Kmetje so mu dajali vina, on pa jim je blebetal o strahovih na dolgo in široko.

»Tam za bajto, saj veste, kje je moja bajta,« je govoril starec in jezik se mu je zapletal, »tam za bajto so smreke. Podnevi so tam vrane, ponoči pa pridejo strahovi in žvižgajo v vejah.«

»Tone, motiš se!« mu je vpadel v besedo Domicelj, star lovec, ki je poznal vse jazbine in lisičine v bližnjih in daljnih gozdovih. »Sova je tisti strah, ali pa čuk, ki prileti vsak večer čez Sedlo. Razumeš, Tone! Tvojih strahov pa ni.«

»Kaj? Čigave pa so one smreke?« se je zadril Tonc. »Ali ne moje? Kdo jih pozna bolj kot jaz? Če je tedaj strašilo, ko so bili moj oče živi, zakaj ne bi sedaj?«

Krčmar je stopil v sobo in položil liter vina na mizo. »Tonc, tebe samo še strahovi drže pokonci,« je dejal. »Tepec si, da ti povem odkrito!«

»Pa ti nisi, ker imaš denar,« je naglo odvrnil starec. »Bajtarji smo vedno tepci. Zakaj pa je tista skala na Sedlu vsako jutro tako rumenkasto rdeča, aaa...?«

»Jutranje sonce jo obsije, pa postane rdeča in bela. Kaj pa hočeš s tisto skaljo?« je vprašal krčmar.

»Kaj hočem? Nič! Presneto malo veste vsi skupaj, pa čeprav pravite, da ste učeni. Škratje in vrag kujejo denar pri tisti skali. Zato se tako sveti. Pa samo takrat kujejo, ko sonce pravkar prileze na dan. Ob megli in slabem vremenu pa ne. Sicer bi jim ves denar segnili in izginili.«

Kmetje so se smejali, Tonc pa je pil.

»Kaj se režite, če govorim resnico,« je momljal. »Še pet dni je do večera pred pustnim torkom. Do sedaj sem bil revež, na pepelnico sredo pa ne bom več. Sicer so rekli moja rajna mati, naj ne imam opravka z vražjim denarjem. Pa sem se ga ogibal do danes. Sedaj se ga pa ne bom več. Kaj bi se zadiral krčmar nad mano, če ima malo več pod palcem?«

Glavo je naslonil na mizo in polglasno brundal prédse.

»Takole, do polnoči se mora počakati, ko pa bo udarilo dvanajstkrat v farni cerkvi, tedaj pa le na delo. Tri sežnje od onega kamna, tako so dejali stari oče. Najprej se prikaže luč kakor kresnica ali pa tudi malo večja. Tam je treba kopati. Celo uro, dokler ne udari v zvoniku eno čez polnoč. Kar nakopljem, je moje. Potem bodo pa na pepelnično sredo zijali kmetje, kje sem dobil denar. Pa jim ne bom ničesar povedal... resnično ne, kakor sem tukaj... krčmarju pa še najmanj... tepec mi je rekel... ja, tepec...«

Stari Tonc ni več vedel, kaj je govoril, in tudi tega ne, da so trije fantje prisedli k njegovi mizi in poslušali, kaj je govoril napol v spanju. Vse so slišali in tako zvedeli, kje bo starec iskal denarja. Da so nekje cekini, da jih kuje vrag, to je marsikomu povedal; za kraj pa ni doslej še nikoli črnil.

*

Bil je mrzel večer pred pustnim torkom. Vreme je bilo burjasto, pa so po hišah pogasili luči in odšli spat. Samo na koncu vasi je v Tončevi bajti brlela petrolejka. Starec je čakal polnoči. Pri vsakem bitju ure je napel ušesa in poslušal. Pol ure je še manjkalo do polnoči, a Tonc ni mogel več zdržati. Od vrat je odrinil zapah, pograbil kučmo in kramp ter odhitel za hišo proti Sedlu.

Četrte ure je še manjkalo, da udari polnoč, ko je prišel tja. Tonca, ki se je med potjo ogrel, je pričelo zebsti. Šklepetal je z zobmi in burja je piskala v borovcih. Zgrabil je kramp in odrinil kučmo z ušes, da bi bolje slišal.

»Da bi vrag vzal mežnarja in njegovo uro! Petkrat bi že lahko prišel domov in nazaj, odkar stojim tukaj. Tristo vrag...«

Beseda mu je obstala. Spomnil se je, da ne sme kleti, če hoče, da bo denar imel kaj blagoslova božjega.

Tedaj je v stolpu udarilo kládivo ob zvon. Tonc je štel. Polnoči... Gosta tema okoli njega. Nenadoma se posveti drobna luč pod smreko. Nato tema... zopet luč in tema...

Starca je oblival znoj. Torej je tam čisto zares zaklad. Škoda, da ni tukaj lovca Domiclja. Samega je skoraj strah. Ne ve, ali bi se lotil kopanja ali ne. Naj bo. Trikrat se prekriža, stisne kramp v roke, korači h kamnu in mahne v temo. Ravno v kamen je zadel. Tako čudno je zazvenelo jeklo, da se je prestrašil. Kaj ni nekaj zaječalo? Tri luči so se v trenutku prižgale in ugasnile. Tenek glas je naraščal, vedno glasnejši je bil, dokler ni vse bučalo okoli njega. Vmes pa so se prižgale luči... za trenutek, pa so zopet ugasnile. Burja je še bolj tulila in glasovi so postali še močnejši.

Tonc se je spomnil na strahove in grešne duše. Lasje so mu vstajali pokonci. V strahu je obstal kot prikovan. Nič več ga ni skrbel denar, samo križal se je in čakal, da pride nekaj groznega, ga zgrabi in... Naprej ni več mislil.

Glasovi so ponehali, nato pa zopet narasli. Luči so se v presledkih prižgale. Nekaj se je zaletelo v Tonca, ki je klečal na tleh.

»Mati božja in vsi svetniki, na pomoč!« je kričal starec, planil kvišku, pustil kramp in kučmo na tleh in se pognal po bregu.

Zapletel se je med veje, padal in se pobiral. Pošasti pa za njim. Tonc je kričal in ko je pridrvel v bajto, je urno zapahnil vrata, zaslonil line in molil vse do jutra. K vsem svetnikom je molil, da bi se ga usmili in ga rešili strahov.

Okoli bajte je še nekaj časa ropotalo, potem pa je vse utihnilo. Ko je ob zori odšel Tonc na Sedlo, da poišče kučmo in kramp, ju ni našel. In strahov tudi ne.

*

V jutru pa se je naglo razširila po vasi govorica, kako je stari Tonc iskal zaklad. Vse je bilo ljudem znano. Kako je klečal ob skali, se križal in klical na pomoč. Vse so vedeli, popolnoma natanko. In kako ne bi, ko pa so bile grozne pošasti oni trije fantje iz krčme. Hoteli so ga prestrašiti in mu izbiti iz glave strahove. Pa so se sami oblekli vanje.

Drugi dan je prišel Tonc h krčmarju po kramp in kučmo. Ko so se mu smejali, ni rekel niti besede, samo svoje reči je vzel in odšel.

Od takrat je redkeje hodil v krčmo in ni več govoril o strahovih. In tudi verjel ni več vanje.

Pirnat Viktor:

Narobe svet.

*Svet danes se tako vrtil,
da ves drugačen se mi zdi.
Kako bo pač čez dve sto let
in kakšen bo takrat naš svet?*

*Psi bodo morda rigali
in z rilčkom zajčki migali,
oslički bodo lajali,
volički v plesu rajali.*

*Bo tekal polž ko brzi konj
in gnoj dobil bo krasen vonj,
na hrastu rastelel kostanj bo,
zeléno bo tedaj nebó.*

*Letale bodo ribice
in plavalo bo kamenje,
svetila luna bo čez dan,
naš sonček bo pa v noč poslan.*

*Petelin bo pač rezgetal,
konjiček pa bo meketal,
dobila muha dolg bo rep,
kdor je bil grd, potem bo lep.*

*Bo trobil v grmu črni kos,
ljudem bo rastelel zadaj nos,
takrat vse mamice staré
postale bodo spet mladé.*

*Le šaro vozil bo še vlak,
bo avto imel že vsak bedak,
aeroplan tedaj bo to,
kar zdaj navadno je kolo.*

*Na zemlji bo nebeški mir,
a v zraku, tam bo strašen dir,
pod vodo in pa pod zemljo
vozil, ljudi bo vse živó.*

*Brezžično se bo širil glas
nebeških trum v poslednjo vas,
brezočno se bo videlo
peklenščke črne tja v peklo.*

*Le škoda, škoda, stokrat zlo,
da nas tedaj nič več ne bo! —
Ko bo vse to nekoč že res,
strmeli bomo mi z nebes.*

Gustav Strniša:

Petelina.

*Na sivem dvorišču sta dva petelina,
vsak bi od njiju rad bil gospodar,
kaj jima mlada kurja družina,
drobni piščanci, kaj jima mar!*

*Dioje se kavsata, rujeta, hripata,
trgata perje si do krvi,
skačeta, drzno napadata, vzkrikata,
nihče trenutek le ne pusti.*

*Ko gospodinja se mlada prismeje,
je v njenem naročju mogočen kokot,
že izpusti ga, hipec kesneje
sam je na dvoru edini gospod.*

*A petelina mlada krvava
vsak v svojem kotu ječita bolno,
usa se kokošja družina zabava,
kure že tujca slavijo glasno.*

*Le petelina mlada molčita,
saj sta pretakala bratovsko kri,
ker sta zdaj sužnja, ker še od korit
lačna ju tuji petelin podi!*

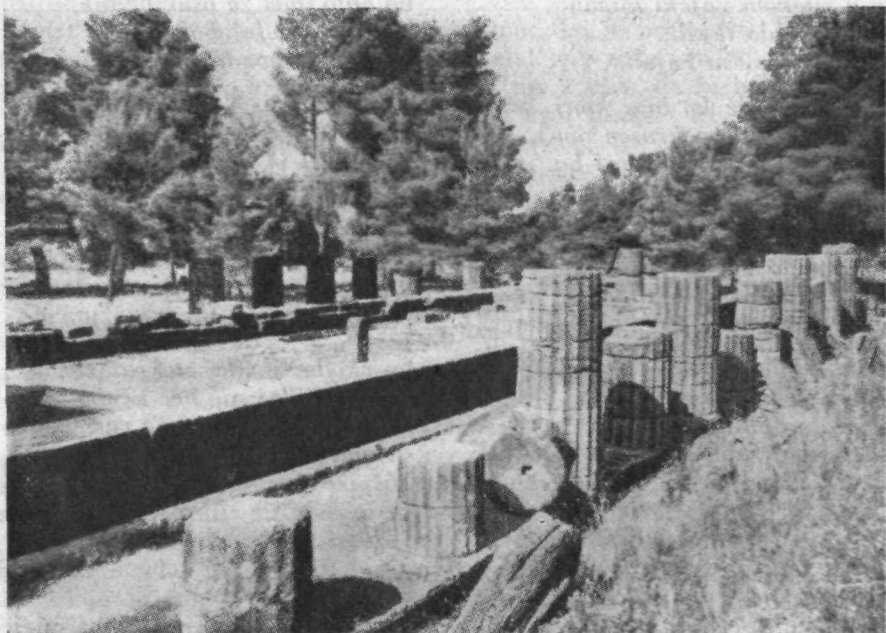
Janko Sicherl:

Olimpijada 1936.

(Zgodovina olimpijskih iger. Prenos olimpijskega ognja.)

Ves svet govori o olimpijskih igrah, ki so se vršile letos v Nemčiji. Tam se je zbralo skoraj 5000 olimpijskih borcev iz vseh delov sveta. Vsaka štiri leta se vrše borbe najboljših športnikov za naslov olimpijskega prvaka. Oči vsega sveta so bile uprte na to žarišče najboljših športnikov, ki so zastopali 53 narodov v vseh mogočih športnih borbah. Že v februarju so se vršile IV. zimske olimpijske igre v Garmisch-Partenkirchenu v južni Bavarski, ki ima gorski značaj. Te igre so pokazale svetu najnovejše uspehe zimskega športa. Bile so nekaj predhodnik XI. olimpijskih iger, ki so se vršile avgusta v Berlinu.

»Mimo glasbe je še telovadba, ki moramo z njo vzgajati svoje mladeniče.« Ta Platonova misel je vodila grško vzgojo. Že več tisoč let so Grki slavili olimpijske igre, ki so bile praznik grške kulture in moči. Po olimpijskih igrah, ki so se vršile vsako četrto leto, so Grki šteli celó leta. To so bila razdobja, olimpijade imenovana. Grki so tekmovali le v peteroboju (pentathlonu), t. j.

Starodavne grške izkopanine v Olimpiji.

tek, borba, skok, metanje diska in sulice. Olimpijske igre so bile istočasno tudi duhovna tekmovanja. Pesniki in pisatelji so čitali svoja dela. Umetniki so razkazovali svoje umetnine. Na ta splošni narodni praznik je grški narod spoznaval svoje velmože in svoj napredek. Zmagovalec je bil odlikovan z oljčnim vencem in z neminljivo častjo, saj so v Olimpiji postavili njegovo soho iz marmorja ali bronu. Zgodovina pripoveduje, kako čast so uživali zmagovalci pri grškem narodu. Starček, ki se je v mladih letih odlikoval na olimpijadi, je peljal svoja sinova tudi na tekme. Oba junaka sta zmagala na tekmah in prejela oljčni venec. Sivolasemu očetu sta položila venca na

glavo ter ga zadela od radosti na rame. Narod jih je navdušeno pozdravljal. Tolika je bila radost starčka-zmagovalca, da ni mogel niti spregovoriti več ter je od prevelike sreče omahnil mrtev sinoma v naročje.

Olimpijske igre so se vršile nad tisoč let, dokler jih ni l. 393. po Kristusu prepovedal cesar Teodozij. Potresi, povodnji in podivjanost tujih narodov pa so sčasoma uničili svetišča in hrame, kjer so se nekoč vršile velike slavnosti. Danes vidimo le še izkopanine starodavnih olimpijskih naprav. (Sl. 1.) Čez 1600 let pa so olimpijade po zaslugi barona Pierra de Coubertina zopet oživele. Letos smo jih v novem veku obhajali enajstič. Prvič so jih obnovili v Atenah leta 1896. Sledile so nove olimpijske igre: 1900 v Parizu, 1904 v St. Louisu (Amerika), 1908 v Londonu, 1912 v Stockholmu, 1916 bi se morale vršiti že v Berlinu, pa jih je preprečila svetovna vojna. L. 1920. je v Anversu (Belgija) prvič zaplapolala nova olimpijska zastava, t. j. pet povezanih raznobarnih krogov na belem polju, ki naj predstavljajo pet delov sveta. Sledile olimpijade 1924 v Parizu, 1928 v Amsterdamu. Predzadnja olimpijada se je vršila l. 1932. v Los Angelesu v Ameriki. Prihodnja pa bo l. 1940. v Tokiu na Japonskem. (Poiščite te kraje na zemljevidu.) Naj bi ostale olimpijade znamenje miru, veličina športne vzgoje vseh narodov, ki žele miroljubno med seboj meriti svoje moči.

Svečan uvod v berlinske olimpijske igre je bil prenos olimpijskega ognja iz Grčije v Berlin. (Slika 2.) To je bil najdaljši svetovni tek z gorečimi baklami. 20. julija opoldne so prižgali ta ogenj v Olimpiji s posebnim zrcalom (lečo) s sončnimi žarki. To plamenico je vžgalo isto sonce, ki je pred tisoč leti grelo slavne stare grške tekmovalce. Po velikih slavnostih, ki so se vršile ob tej priliki, je zadonela trobenta in 12 častnih strellov. Na to znamenje je prvi grški tekač vžgal baklo in stekel. S seboj je nosil tudi oljčno vejico (znamenje miru) in pisano poslanico, ki pravi: »Da bi s tem plamenom oživel stari olimpijski duh po vsem svetu, da bi se olimpijska misel razširila po svetu in da bi, kakor v stari dobi, svetila nad narodi, zbranimi v Berlinu v tamošnjem olimpijskem

stadionu v korist njihovih dežel in vsega človeštva, izročamo sveto baklo kot znak olimpijskega duha bolgarskim, jugoslovanskim, madžarskim, avstrijskim, češkoslovaškim, nemškimi športnikom, da jo poneso do Maratonskega stolpa v Berlinu, kjer naj vnovič zasveti olimpijska luč pod zaščito nemškega naroda v slavo olimpijade«. 5000 tekačev je neslo olimpijske bakle skozi Grčijo, Bolgarijo, Jugoslavijo, Madžarsko, Avstrijo, Češkoslovaško in Nemčijo. Pot je bila dolga čez 3000 km, tako da je vsak tekač pretekel povprečno po 1 km proge. Plamenice niso ugasnile ne na vetru ne v dežju. Olimpijski odbor

Prenos olimpijskega ognja iz Grčije v Berlin.

bo obdaroval vse tekače s posebno listino, ki jim bo trajen spomin kot priznanje za njihovo požrtvovalno športno delo. Povsod ob poti je narod z zanimanjem in spoštovanjem spremljal plamenico. Tekače so z navdušenjem sprejemali. Igrale so godbe, obsipali so jih s cvetjem itd. Vsak narod jim je izkazal čast po svoje. Posebno svečan pa je bil prenos ognja skozi našo državo. Pot olimpijske stafete po Jugoslaviji je vodila od Caribroda skozi Pirot, Niš, Paračin, Jagodino, Kragujevac, Oplenac, Beograd, Zemun, Novi Sad in Subotico. Pri Horgošu so plamenico prevzeli madžarski tekači. Naši tekači so prižgali olimpijski ogenj na žrtveniku pred cerkvijo sv. Jurija na Oplencu. Tam je zbrana množica počastila spomin vladarja Aleksandra I. Zedinitelja, ki počiva tu kot veliki borec za svetovni mir.

Olimpijski ogenj, znak miru, je srečno dospel skozi sedem držav v Nemčijo 1. avgusta 1936.

Že v zgodnjih jutranjih urah je čakala na berlinskih ulicah stotisočglava množica, ki je vztrajno čakala prihoda olimpijskih tekačev s plamenico. Kmalu po 12 so jih dočakali in z nepopisnim navdušenjem pozdravili. S plamenico zadnjega tekača so prižgali začasno olimpijski ogenj v mestu pred dvorcem, ker je bil slovesen začetek olimpijade napovedan šele ob 16 na olimpijskem stadionu. Natančno ob napovedanem času je prinesel na igrišče v stadionu zadnji poslanec olimpijsko plamenico. To je bil Spiridon Luis, znani zmagovalc v maratonskem teku l. 1896, ko so bile v Atenah obnovljene olimpijske igre. Temu sivolasemu športniku je olimpijski odbor poveril vzvišeno dolžnost, da je prižgal z zadnjo gorečo plamenico glavni ogenj na osrednjem žrtveniku stadiona, kjer je poslej gorel 16 dni brez prestanka.

Ves stadion je v zastavah sodelujočih držav, preplavljajo ga viharni vzkliki in tisočglava množica spremlja s petjem olimpijsko himno, ki jo igra godba. Tedaj se oglasi olimpijski zvon. Svečano doni njegov glas po stadionu, kjer je zbral mladino vsega sveta ter jo sedaj vzpodbudno pozdravlja: »Velika bo slava tistih, ki bodo darilo zmage ponesli domov!« (Dalje.)

Slavstvo

Knjige Mladinske matice 1936. V zgodnjem poletju je izšel IX. letnik Mladinske matice. Zbirka obsega štiri drobne knjižice po približno 80 strani. Knjižice vsebujejo povesti in basni in poučne sestavke, ki so napisane za našo slovensko mladino in so važen prispevek k slovenskemu mladinskemu slovstvu. Je pa pomembno vprašanje, ali so knjižice res primerne za našo mladino, ali jih moremo smatrati za take, ki jih bo mladina z užitkom in veseljem brala. Naš list že od vsega početka izjavlja načelo, da bodi mladinska knjiga vzgojna, a ne da bi vzgajala po šolsko — za to s vendar šolski učbeniki! — temveč prijetno, neprisiljeno, igraje. Zlasti terjamo to od leposlovne mladinske knjige. Drugo, kar hočemo, pa je, da bodi mladinska knjiga leposlovne vsebine bliže pravljici, fantaziji in poeziji kot pa stvarnosti, kruti realnosti ali celo naturalistični grobosti! Iz tega je jasno, da pregloboki življenjski problemi, ki terjajo že človekovo zrelost, ne spadajo v mladinsko knji-

go, torej ne socialni ne religiozni ne gospodarski problemi. Vse to je treba le mimogrede omeniti in vplesti, ne pa, da bi z resnostjo in vso težino teh vprašanj o njih razpravljali. Zato knjižice, ki se pregreše proti tem osnovnim načelom, brezpogojno odklanjamo kot mladinske knjige, pa jih moramo potemtakem uvrstiti med knjige za odrasle, seveda če nasploh ustrezajo estetskimi načelom. — Kako je v tem pogledu z letošnjimi knjigami Mladinske matice?

Adam Milkovič je napisal leposlovno delce pod naslovom Barake. To delo moramo v splošnem povsem odkloniti, ker je začetek in konec povesti pisan le za zrelega človeka, le sredina je deloma sprejemljiva za otroke. Saj je delo vse preveč polno težkih socialnih in spolnih problemov, preveč je pijančevanja, prešuštvovanja, pretepanja in podobnih zablod, ki naj mladina zanje izve vse drugače kot pa iz mladinskih knjig. V vsi povestici so za otroke primerni le prizori Miklavževega in svetega večera in še ti-

sti, ko hrepeni Andrejček po svoji pravi mamici. Tudi slog in jezik sta za knjigo, ki naj uči mladino, mnogo mnogo preslaba, kajti ponavljanj in napak kar mrgoli. Primerne pa so Gasparijeve ilustracije.

Drugo leposlovno delce: Postelja gospoda Fibriha, ki jo je napisal Oskar Hudales, moramo prav tako odkloniti, ker tudi ta knjiga ni niti malo primerna za otroke, kajti tudi tu se vrstijo težki socialni in gospodarski problemi splavarjev in delavcev in malih kmetov in vajencev. Poleg tega pisec ne zna prijetno poučevati, ampak prav tipične šolske primere prisilnega učenja iz računstva najdeš na marsikateri strani te knjige. Ali je hotel pisec sestavljati uradne statistike ali pisati mladinsko knjigo? In če sodimo delo še kot zreli ljudje — saj za take je res to delo! — ga tudi moramo

odkloniti, ker pisec ne vidi problemom do dna, temveč jih gleda vse preenostransko in prepovršno. In to enostransko delo je prej hujskanje mladine k sovražstvu do sočloveka kot pa vzgajanje k plemenitosti, kar bi vsaka mladinska knjiga morala biti! — Ilustriral je Pengov.

Vse boljšega kova je pa Ribičičeva knjiga Čurimurčki, ki je v ilustraciji V. Cotiča prav prijetna basen za mladino, le da v sredi zaide v nemajhno dolgočasje, ker se prepočasi razvija k dramatičnemu višku.

Ribičičeve in širokega Kresnice so pa izrazito poučno delo, ki imajo pač tudi svoje mesto kot četrta knjiga vse zbirke. — Pri izbiri povesti bo pa treba strožjega kritičnega očesa!

F. Jesenovec.

Zanimivosti

Zbiranje znamk. »Če delata dva isto, vendar ni isto,« pravi pregovor. In ta stari rek velja danes ta dan zlasti za zbiralce znamk ali filateliste. Filatelija, kot imenujemo to »umetnost« s tujim izrazom, utegne biti, če jo gojimo pravilno, za vsakega dečka in vsako deklico, pa celo za odraslega, neprestan izvir učenja in zabave obenem. Pri tem zbiranju moramo zlasti upoštevati vprašanje: k a k o ! So namreč tako imenovani »mašilci lukenj«, topoglavci, ki strastno polnijo svoj album, samo da bi bili prvi, in vidijo cilj svojega zbiranja le v tem, da bodo albumi »kompletni«, popolni, ne da bi se pri tem ozirali na pestre zbirke različnih stvari iz vsega sveta. Toda ne glede na to, da dandanes niti najbogatejši in najvneteji zbiralci poštinih znamk ne morejo doseči povsem popolnih zbirk, je že sam po sebi ta način zbiranja zelo nepravilen in neprimeren. Namesto prezanimivih poštinih znamk iz vsega sveta bi vendar prav tako mogli zbirati kakršnekoli različno pobarvane koščke papirja, ki bi jih bilo lahko razlikovati med seboj po številkah! Ne, pravi zbiralec znamk bo ob znamkah zbiral in proučeval kraje, od koder so znamke, tamkajšnjo floro (rastlinstvo) in favno (živalstvo), zemljepis in zgodovino in še marsikaj drugega z vsega sveta, kar je vse na znamkah narisan, ne da bi pri tem zabavno delo izmaličil v suhoparno učenjakarstvo. — Tako vidite na primer na nemških znamkah stare gradove, cerkve in samostane in mesta. Znamke iz Južne Amerike nam prav tako kažejo kratek pogled na zemljepisno lego posameznih majhnih držav; na onih iz Avstralije vidimo cel živalski vrt z redkimi živalmi in Afrika vas povede v živ-

ljenje tamkajšnjih prebivalcev. — Na naše vprašanje: »Kaj naj torej na znamkah zbiramo? Ali določene države in dežele, Evropo ali prekomorske pokrajine?« vam moram odgovoriti: »Nobene posamezne, specialne dežele ali zemeljskega dela! Rajši napravite generalno (splošno) zbirko, torej Evropo in še druge celine!« — »Uporabljene ali neuporabljene?« bi še ta ali oni dalje vprašal, ki zbira poštne znamke. Na to pa ni mogoče hitro in jasno odgovoriti. Zbiranje neuporabljenih znamk je samo na sebi bistveno težje in dražje. Zato je pa taka zbirka tudi povsem dragocenejša in boljša. Za začetnike pa naj velja, da zbirajo že porabljene znamke, ker so pač cenejše, lahko pa kupujejo tudi neuporabljene tu in tam. Za zamenjavo so uporabljene znamke vsekako sprejemljivejše. Da morate vsako znamko, preden jo uvrstite v album, očistiti v topli vodi, da ne ostane noben ostanek papirčka na nji, se razume samo ob sebi, prav tako je jasno, da ne smete znamk »popatki« v album, ampak jih pritrdite s posebnim pritrdilnim papirčkom za znamke. Pokvarjene znamke ne sodijo v album! Saj te samo zmanjšujejo vrednost albuma, ker mu niso v kras, temveč v škodo!

Dolgost ptičjega življenja. Pri pticah je življenjska doba zelo različna. Naš vrabec živi 10—12 let, kanarček do 20 let, a slavec celo 25 let. Vrane in srake lahko žive do 40 let, a krokar tudi do 100 let. Gos doživi 60 let, papagaj pa celo 150 let. Ni še dolgo tega, ko je poginil papagaj, ki je videl še Napoleona in Kopitarja in Vodnika! Sokol in osel tudi doživita 150 let, labodi pa tudi 250 let!

Za dobro voljo

Prepozen odgovor.

1. »Kaj imaš v ustih?«

2. »Ali ne boš povedal?«

3. »V-v-vodo!«

Uganke, rešitve in drugo

Prvikrat v šolo.

Z Z I L D S E P O O A A B
 * * * * *
 O Č K P B E L I R B D I O
 * * * * *
 G N O A E H O M U O E V M

Posetnica.

Dr. Ivan Evalič

Ptuj

Kaj je ta mož?

Magičen lik.

1	2	3		4	7	8
2						
3			■	5		
		■	■	■		
4		5	■	6		
7						
8						

Vodoravno
in navpično:

1. zločin
2. celina
3. strd
4. pokoj
5. pleme
6. vez
7. okraj
8. ime

Rešitev ugank iz zadnje številke lanskega letnika:

1. Bog je ustvaril zemljo: Stvarniku slava, hvala in čast!
2. Posetnica: Kovaški mojster.
3. Pregovor: Dobrota je sirota.

Prav so rešili: Jug Zlatica, Studenci pri Mariboru; Francé iz Središča; le delno pa: Svolljšak Ivan, Marijan in Matko, Dob.

Opozorilo.

Kakor lani razpisujemo tudi letos za vsako številko po eno nagrado v obliki mladinske knjige. Prosimo pa, naj tisti, ki bo izžreban, takoj javi, katero knjigo želi. Imamo jih mnogo na izbiro. In še to: Le trije ali štirje rešilci se marljivo in stalno oglašajo, kje so pa drugi? Saj Slovenija vendar nima samo štirih otrok, kičitajo Vrtec! — Poravnajte še zaostalo članarino, kmalu plačajte letošnji Vrtec, pridóbi vsak naročnik še po enega!!

»Vrtec« izhaja 15. dan v mesecu in stane za vse leto Din 15—. Izdaja ga Konzorcij »Vrtca«. Urejuje ga in oblastem odgovarja Jesenovec France, profesor v Ljubljani, Vodovodna cesta št. 24. — Uprava »Vrtca« v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman). Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč).